

SV

SV

SV

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 24.9.2008
KOM(2008) 588 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN
TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET**

**EN STRATEGISK EUROPEISK RAM FÖR INTERNATIONELLT
VETENSKAPLIGT OCH TEKNISKT SAMARBETE**

MEDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET

EN STRATEGISK EUROPEISK RAM FÖR INTERNATIONELLT VETENSKAPLIGT OCH TEKNISKT SAMARBETE

Detta meddelande innehåller en strategisk europeisk ram fram för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete. Den omfattar också särskilda aspekter av detta samarbete på området för informations- och kommunikationsteknik (IKT).

Genom att stärka forskningen och främja användningen av ny teknik kan Europa reagera effektivare på de stora utmaningar som samhället ställs inför i dag. Om det europeiska området för forskningsverksamhet fördjupas genom att forskningsinvesteringarna och forskningsverksamheten integreras bättre och den gränsöverskridande samordningen ökar kommer EU:s konkurrenskraft att stärkas och Europa kommer att bli attraktivare som en plats att investera i forskning och innovation. Gynnas europeisk informations- och kommunikationsteknik världen över för att öka den socioekonomiska tillväxten, kommer det också att bidra till målen för tillväxt- och sysselsättningsagendan¹. Denna fördjupning av det europeiska området för forskningsverksamhet bör dock ske parallellt med att området breddas genom ett ökat samarbete med internationella partner.

Viktiga strategiska mål för det internationella vetenskapliga och tekniska samarbetet och allmän tillgång till informations- och kommunikationsteknik

Globaliseringen fortskrider allt snabbare och detta inverkar på vårt sätt att producera, utbyta och använda kunskap. Stora globala utmaningar som klimatförändringarna, fattigdom, infektionssjukdomar, hot mot energi-, livsmedels- och vattenförsörjningen, medborgarnas säkerhet, nätsäkerhet och den digitala klyftan belyser behovet av ett effektivt, globalt vetenskapligt och tekniskt samarbete för att främja en långsiktigt hållbar utveckling.

Sjunde ramprogrammet för forskning tillgodoser detta behov genom att tredjeländer får delta och genom att en rad nya instrument införts för främjat internationellt samarbete. Ramprogrammet återspeglar dock bara en mindre andel av all den forskning som bedrivs i Europa, eftersom de största forskningsinvesteringarna görs av medlemsstaterna. Bara genom att stärka partnerskapet mellan medlemsstaterna och Europeiska gemenskapen (EG) kan det europeiska internationella vetenskapliga och tekniska samarbetet bidra effektivt till stabilitet, säkerhet och välbefinnande i världen². Bättre samarbete krävs också för att gynna europeiska politiska mål och europeisk teknik världen över. Detta meddelande innehåller en europeisk ram för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete som ska utgöra basen för den strategi som bygger på ett nytt långsiktigt partnerskap mellan medlemsstaterna och EG. Förslag på förbättrade samarbetsinstrument med strategiska partner ingår också. Huvudsyftet är att bidra till en global hållbar utveckling och att främja vetenskaplig och teknisk excellens i

¹ EU står för mer än 15 % av världshandeln med IKT-varor och IKT-tjänster. Dessa varor står också för en betydande del av den sammanlagda handeln mellan EU och dess ekonomiska partner. De utgör 10,2 % av all varuexport till länder utanför EU och 14,4 % av all import.

² Europeiska området för forskningsverksamhet: Nya utsikter (KOM(2007) 161, 4.4.2007).

Europa – vilket i tilltagande grad utgör en grund för ekonomisk konkurrenskraft i en tid då EU-företagen allt mer måste konkurrera med tillväxtekonomierna.

Förslaget till denna europeiska ram består av ett antal nyckelprinciper och riktlinjer för åtgärder. Åtgärderna kommer att stärka europeiska offentliga och privata aktörer vid kontakterna med deras samarbetspartner och konkurrenter i andra delar av världen. Förslaget till ram kommer att bidra till den fria rörligheten för kunskap – ”EU:s femte frihet” – på global nivå, till att stärka Europas profil internationellt på området vetenskap och teknik och till att sprida europeiskt kunnande på området informations- och kommunikationsteknik. Det europeiska området för forskningsverksamhet kommer att ta plats på den globala kartan som ett område som står öppet för världen och Europas konkurrenskraft i den globala ekonomin kommer att stärkas.

Åtgärderna inom denna ram kommer att

- förbättra samordningen av medlemsstaternas och EG:s åtgärder som syftar till att stärka strategiskt vetenskapligt och tekniskt samarbete och dialoger kring informationssamhället med partner i hela världen,
- skapa ytterligare synergieffekter mellan myndigheter, industri och det civila samhället för att göra EU-åtgärderna på dessa politikområden effektivare,
- underlätta tillgången till kunskap, resurser och marknader i hela världen,
- ha ett positivt inflytande på den internationella forsknings- och teknikagendan genom att samla resurser för att få en kritisk massa och genom att betona demokratiska värderingar i det globala informationssamhället, framför allt yttrandefrihet och rätten till tillgång till information³,
- förbättra ramvillkoren för den internationella forskningen och gynna den europeiska konvergensmodellen för att göra politiken för informationssamhället effektivare,
- underlätta för europeiska forskare och universitet att arbeta med de bästa forskarna och forskningsinfrastrukturerna i världen,
- stärka positionen internationellt för den europeiska industrin inom elektronisk kommunikation och annan avancerad teknik.

Detta meddelande svarar mot rådets slutsatser från februari 2008 och är ett av kommissionens fem initiativ i anslutning till offentliga debatter om framtiden för det europeiska området för

³ I sitt meddelande av den 27 april 2006 med rubriken ”För ett globalt partnerskap i informationssamhället” uppmanade kommissionen industrin att utveckla regler för vilka åtgärder som bör vidtas vid missbruk av informations- och kommunikationsteknik i syfte att begränsa yttrandefriheten. Hittills har denna uppmaning inte hörtsammats.

forskningsverksamhet⁴ och globaliseringen av informationssamhället⁵. Slutsatserna från världstoppmötet 2005 om informationssamhället⁶ följs också upp här.

1. PRINCIPER FÖR DEN EUROPEISKA RAMEN FÖR INTERNATIONELLT VETENSKAPLIGT OCH TEKNISKT SAMARBETE OCH DE NYA PARTNERSKAPEN FÖR INFORMATIONSSAMHÄLLET

Ett breddat europeiskt område för forskningsverksamhet som är mer öppet för världen

Forskning av hög kvalitet uppstår när konkurrens råder mellan forskare och när de bästa konkurrerar och samarbetar med varandra.

Detta kan åstadkommas om offentliga myndigheter, forskningsfinansierande organ, offentliga och privata forskningsinstitut och universitet samarbetar över gränserna. Ett sådant samarbete utgör grunden för det europeiska området för forskningsverksamhet. På en allt mer global forskningsarena bör gränserna för det europeiska området för forskningsverksamhet öppnas för våra grannar och samarbete med viktiga internationella partner bör uppmuntras och underlättas.

En samstämmig politik och program som kompletterar varandra

Forskning bedrivs inte i ett vakuum. Forskningen bidrar till mer allmänna mål och påverkas i sin tur av dessa.

Europas internationella strategi för vetenskap och teknik bör främja EU:s viktigaste politiska mål såsom bekämpning av klimatförändringarna, överbryggande av den digitala klyftan, säkerställande av en hållbar energiförsörjning, biologisk mångfald och ekosystem samt bidra till att millennieutvecklingsmålen uppnås. En större samstämmighet mellan forskningsverksamheten och andra politikområden och finansieringsinstrument kommer att stärka vetenskapens och teknikens inverkan på dessa politikområden.

Främjat strategiskt vetenskapligt och tekniskt samarbete med viktiga tredjeländer

Europa kan inte samarbeta med alla länder inom alla ämnesområden.

Ett urval måste göras vad beträffar forskningsområden och samarbete med tredjeländer. En kritisk massa av resurser till stöd för detta urval måste garanteras. Samarbetet med vetenskapligt avancerade partnerländer kommer att vara av ett annat slag än samarbetet med länder som håller på att utveckla sin forskningsbas, men båda typerna av samarbete behövs. En effektiv internationell samarbetsstrategi kräver ett långsiktigt engagemang av EG och

⁴ SEK(2008) 430, 2.4.2008.

⁵ Ett offentligt samråd om EU:s strategi vid internationellt samarbete om informations- och kommunikationsteknik hölls mellan den 18 juni och 1 oktober 2007.

⁶ I sin resolution om informationssamhället (2004/2204) uppmanar parlamentet EU och medlemsstaterna att betrakta världstoppmötet om informationssamhället som en drivkraft för samarbete inom traditionella geografiskt eller historiskt betingade ramar (...) liksom för nya former av samarbete med utvecklingsländer. I sin resolution om Forumet för förvaltning av Internet (B6-/2008) uppmanar parlamentet de berörda EU-institutionerna att ta hänsyn till Tunisagendan i sitt lagstiftningsarbete.

medlemsstaterna och att man hittar nya vägar för att gemensamt identifiera prioriterade forskningsområden för samarbetet med viktiga tredjeländer.

Ett europeiskt område för forskningsverksamhet som består av medlemsstater och associerade stater visar på potentialen hos ett nära samarbete mellan länder. Om grupper av länder i en geografisk region (t.ex. Asean eller Afrikanska unionen) är intresserade av ett vetenskapligt och tekniskt samarbete med EG och en kritisk massa därmed på bästa sätt kan uppnås för att möta viktiga globala utmaningar bör ett biregionalt tillvägagångssätt ges företräde.

Inom avancerade teknikområden, såsom informations och kommunikationsteknik, bör de geografiska och sektoriella prioriteringarna av forskningssamarbete baseras på gemensamma förslag från industrin, universiteten och forskningsinstitutionerna, t.ex. komma från de europeiska teknikplattformarnas strategiska forskningsagendor, från dialogerna om informationssamhället och andra bilaterala och regionala kontakter. Det skulle göra det lättare för partner i tredjeländer att delta i forskningsarbetet i ett tidigt skede.

Särskild vikt bör läggas på att lösa problemen med avvikande standarder mellan länderna, eftersom dessa ofta utgör ett hinder mot spridningen av informations- och kommunikationsteknik och kan försvåra för samtrafik och samverkansförmåga.

Ett attraktivare Europa som forskningspartner

För att kunna upprätthålla en hög kvalitet inom forskningen och utveckla förbindelser mellan forskare och institutioner i Europa och övriga världen måste Europa vara intressant som forskningspartner. För att åstadkomma detta behöver vi adekvata konkurrenskraftiga och institutionella forskningsmedel, infrastrukturer av världsklass, ökad rörlighet för forskare till och från Europa och ändamålsenliga regler för immaterialrättsligt skydd.

Det internationella vetenskapliga och tekniska samarbetet har vuxit i betydelse i de olika ramprogrammen och inrättandet av Europeiska forskningsrådet har stärkt Europas rykte som ett säte för högkvalitativ spetsforskning. Arbetet inom Europeiska strategiska forumet för forskningsinfrastruktur (ESFRI) har tilldragit sig internationellt intresse, och internationella partner har framfört att de är intresserade av ett samarbete.

Ett öppet europeiskt område för forskningsverksamhet är det bästa sättet att göra europeisk vetenskap och teknik attraktivare internationellt. Huruvida man inom det europeiska området för forskningsverksamhet uppnår goda resultat beror i slutändan på tillgången på högt kvalificerade forskare som kan främja utvecklingen av en konkurrenskraftig, kunskapsbaserad ekonomi. Forskare som är utbildade både i Europa och tredjeländer, eller som står i kontakt med varandra via nätverk, kommer att bli ambassadörer för det internationella samarbetet.

Resultatorienterade partnerskap om reglering av informationssamhället

Som ett första steg kommer de pågående politiska dialogerna att göras mer resultatriktade, genom att de prioriterade områdena för regleringssamarbete och gemensam forskning identifieras på ett tidigt stadium. Dessa dialoger bör när så är lämpligt också utvidgas till att omfatta konvergens inom sektorerna telekommunikation och media. Dialoger mellan företag (t.ex. *Business Round Tables*) och mellan konsumenter bör också vara resultatriktade.

Bland de prioriterade ämnena för regleringssamarbetet kommer det att ingå främjande av upprättandet av oberoende och effektiva regleringsmyndigheter, icke-diskriminerande

fördelning av knappa resurser, offentligt tillgängliga licenskriterier och öppna tilldelningsförfaranden, icke-diskriminerande och kostnadsorienterad samtrafik och användning av öppna tekniker. Övervakningen av de icke-tariffära och rättsliga hinder som EU-aktörerna möter på marknader i tredjeland bör trappas upp.

Europeiska gemenskapen och medlemsstaterna i samarbete

Genom att samarbeta kommer medlemsstaterna och EG att nå mycket längre, både inom EU och globalt. Detta gäller för politikområden som miljö eller energi, men även forskning och informationssamhälle.

Samarbete kommer att göra Europas forskning mer attraktiv och skapa bättre villkor för investeringar och förvärv på viktiga marknader. Bättre samordning är också av intresse för många internationella partner som vill lära av vårt regleringsförfarande på områden såsom konvergens. Samtidigt kommer en gemensam insats att ge Europa bättre tillgång till ekonomiska upplysningar om viktiga länder/regioner på området forskning och informationssamhälle.

Medlemsstaterna och EG behöver tillsammans identifiera sina prioriterade områden för forskningen med tredjeländer för att få största möjliga nytta av samordnade initiativ och åtgärder.

Projektet med den internationella termonukleära experimentreaktorn (Iter) visar i stor skala vad som kan åstadkommas om det finns en politisk vilja att samarbeta internationellt och samla resurserna. I mindre skala finns det emellertid många exempel på att man kan nå stora effekter genom att samordna de europeiska forskningsagendorna och ha gemensam finansiering, till exempel det europeiska initiativet för jordbruksforskning för utveckling.

En mer sammanhållen användning av medlemsstaternas och EG:s resurser för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete kommer att bidra till att den kritiska massa uppnås som behövs för att ge ett effektivt svar på de politiska utmaningar som är allt mer globala.

Ett förstärkt partnerskap mellan EG och europeiska mellanstatliga initiativ (t.ex. Eureka och Cost) och forskningsorgan, i synnerhet EIROforum⁷ och dess enskilda medlemmar, kan också avsevärt bidra till detta.

En väl samordnad och väl förmedlad strategi för det internationella vetenskapliga och tekniska samarbetet gör att Europa kan tala med "en röst" om viktiga globala utmaningar och kommer att hjälpa EU att delta effektivare när mål ställs upp i internationella forum, såsom OECD och i synnerhet FN-forum (t.ex. Unesco och WHO) och Internationella teleunionen.

⁷ EIROforum omfattar Europeiska organisationen för kärnforskning, det europeiska avtalet om fusionsutveckling, Europeiska molekylärbiologilaboratoriet, Europeiska rymdorganisationen, Europeiska sydobservatoriet, det europeiska synkrotronljuslaboratoriet, Institut Laue-Langevin .

2. RIKTLINJER FÖR ÅTGÄRDER FÖR ATT GÖRA DET EUROPEISKA OMRÅDET FÖR FORSKNINGSVERKSAMHET MER ÖPPET MOT OMVÄRLDEN

Att utveckla ett nära och långsiktigt partnerskap medlemsstaterna emellan och mellan dessa och EG, som bygger på de principer som anges ovan, är av väsentlig betydelse för att det europeiska området för forskningsverksamhet ska kunna uppnå sin fulla potential på internationell nivå.

Grundläggande för att detta partnerskap ska bli framgångsrikt är att man hittar gemensamma mål, formulerar och genomför gemensamma europeiska forskningsagendor och ståndpunkter gentemot tredjeländer och i internationella forum, genomför gemensam verksamhet och samlar sina ansträngningar och resurser.

Denna process skapar rörelser till och från Europa. Den drar till sig forskare från hela världen och förbättrar samtidigt Europas tekniska potential på världsmarknaderna, t.ex. på områdena informations- och kommunikationsteknik.

För att uppnå maximala resultat måste följande förslag omsättas på både EG-nivå och medlemsstatsnivå, och i nära samarbete med tredjeländer. En ändamålsenlig institutionell ram krävs för att driva på denna process.

2.1. En stärkt internationell dimension för det europeiska området för forskningsverksamhet

- **Integrering av Europas grannar i det europeiska området för forskningsverksamhet**

Associering med sjunde ramprogrammet är den mest intensiva formen av samarbete på gemenskapsnivå. Möjligheten för europeiska partnergrannländer att delta i vissa EG-åtgärder och -program, även sjunde ramprogrammet, är en viktig aspekt av den europeiska grannskapspolitiken⁸.

Nästan alla länder på västra Balkan är nu associerade med sjunde ramprogrammet. EU:s södra och östra grannländer har också denna möjlighet. Om det europeiska området för forskningsverksamhet utvidgas geografiskt till länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken kommer detta att vara ett viktigt bidrag till EU:s politiska mål i förhållande till dessa länder, i synnerhet när det gäller att bygga upp hållbart ekonomiskt välstånd. Associeringsprocessen kommer att utvecklas gradvis och hanteras separat för varje land, med beaktande av den inneboende vetenskapliga och tekniska kapaciteten, nuvarande och potentiella samarbetsnivåer samt det ömsesidiga intresset hos EG och de partnerländer som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken. De länderna förtjänar också särskild uppmärksamhet, när det gäller utvecklingen av internationellt samarbete om informations- och kommunikationsteknik, både för att de är så angelägna om att närma sig EU och för att några av dem utgör viktiga marknader för EU:s teknikföretag.

För att främja närmare vetenskapliga kontakter med dessa länder och förbereda en associering med sjunde ramprogrammet kommer initiativ för uppbyggnad av den vetenskapliga och tekniska kapaciteten samt forskningssamarbete att genomföras av EG via de europeiska

⁸ KOM(2006) 724 slutlig, 4.12.2006, Europeiska unionens råd, 10657/07, 18.6.2007.

grannskaps- och partnerskapsinstrumenten och riktade åtgärder inom sjunde ramprogrammet (t.ex. särskilda internationella samarbetsåtgärder).

Den politiska dialogen med dessa länder är viktig. EG:s bilaterala avtal om vetenskap och teknik med vissa av dessa länder (t.ex. Egypten, Marocko, Tunisien och Ukraina) utgör en bra ram för dialog. Bilaterala politiska dialoger om vetenskap och teknik kommer dessutom att inledas med länder som har visat särskilt intresse att associeras med sjunde ramprogrammet, men som inte har slutit något bilateralt avtal om vetenskap och teknik med EG.

De nyligen påbörjade INCO-Net-projekten inom sjunde ramprogrammet stöder regionala plattformar för en politisk dialog om vetenskap och teknik samt identifiering av prioriteringar på biregional nivå. De involverar medlemsstaterna och de länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken i arbetet med att lägga fast framtida forskningsprioriteringar och samordnade åtgärder.

Ryssland är ett grannland med betydande vetenskaplig och teknisk kapacitet, och man är redan en viktig partner som klart och tydligt har framfört att det vetenskapliga och tekniska samarbetet med EU kommer att prioriteras långsiktigt. Detta samarbete mellan EU och Ryssland skulle kunna främjas genom ett associeringsavtal till sjunde ramprogrammet, vilket båda parter också framförde vid det ständiga partnerskapsrådet om forskning i maj 2008. Detta skulle bidra till genomförandet av ett gemensamt område för forskning och utbildning omfattande EU och Ryssland, inklusive kulturella aspekter. En möjlig associering med sjunde ramprogrammet bör emellertid ses mot bakgrund av relationerna mellan EU och Ryssland och det nya avtalet dem emellan, för vilket förhandlingar inleddes vid toppmötet mellan EU och Ryssland i juni 2008.

Medlemsstaterna och kommissionen bör

- säkerställa ett samordnat och/eller komplementärt genomförande av de vetenskapliga och tekniska prioriteringar som identifierats vid de olika politiska dialogerna med de länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken, för att underlätta en eventuell associering med sjunde ramprogrammet,
- öka de regionala dialogerna om frågor kring informationssamhället,
- främja de europeiska regleringsprinciperna genom att skapa bättre synergieffekter med de europeiska regleringsmyndigheterna.

Europeiska kommissionen bör

- genomföra politiska dialoger med intresserade länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken och som inte har något bilateralt avtal med EG om vetenskapligt och tekniskt samarbete, i syfte att underlätta en eventuell associering med sjunde ramprogrammet,
- skynda på spridningen av bästa praxis och tillnärmningen av politiken hos länder inom den europeiska grannskapspolitiken genom att gradvis ge dem tillgång till stödprogrammet för IKT som ett led i ramprogrammet för konkurrenskraft och innovation.

- **Främjat strategiskt samarbete med viktiga tredjeländer genom geografisk och tematisk inriktning**

Medlemsstaterna och EG är involverade i en mängd olika former av forskningssamarbete med tredjeländer. Eftersom det inte finns någon gemensam strategi på europeisk nivå har detta lett till dubbelarbete, vilket i sin tur har inneburit ett slöseri med resurser och resulterat i att verkan begränsats⁹.

Om det finns ett gemensamt intresse och en ömsesidig nytta, om mänskliga resurser och kapacitet av hög kvalitet på det vetenskapliga och tekniska området kan identifieras, och om ett kollektivt agerande krävs som svar på internationella åtaganden skulle ett mer samordnat tillvägagångssätt vara till fördel för Europa och tredjelandet/-länderna. EG och medlemsstaterna bör därför gemensamt fastställa strategiska prioriteringar för det vetenskapliga och tekniska samarbetet med viktiga tredjeländer och följa dessa prioriteringar på ett konsekvent sätt.

När det gäller industriländer och stora tillväxtekonomier bör prioriteringarna för ett samordnat vetenskapligt och tekniskt samarbete inriktas på områden av ömsesidigt intresse som kräver breda internationella insatser för att möta globala vetenskapliga och tekniska samt samhällsliga utmaningar. Eftersom den internationella arenan är ett område som präglas av hård konkurrens mellan EU:s medlemsstater och tredjeländer måste en sund balans hittas mellan samarbete och konkurrens. Här bör man prioritera utvecklingen av gemensamma infrastrukturer, spetsforskning och forskning före marknadsintroduktion samt forskning som leder till gemensamma eller jämförbara standarder som underlättar marknadstillträde. Framför allt när det gäller IKT kommer forskningssamarbetet att inriktas på problemet med inbördes avvikande standarder som ofta är ett hinder för spridningen av teknik och hämmar samtrafik och samverkansförmåga. Forskningssamarbetet bör även inriktas på områden som gagnar konkurrenskraften för företagen i EU, samtidigt som man måste se till att dessa fördelar inte undermineras, t.ex. på grund av bristande immaterialrättsligt skydd.

När det gäller utvecklingsländer bör forskningssamarbetet vara knutet till utvecklingssamarbetet och millennieutvecklingsmålen¹⁰. Vissa forskningsområden är särskilt viktiga, t.ex. utveckling av en hållbar försörjning av rent vatten, livsmedel och energi, bekämpning av infektionssjukdomar, hantering av effekterna av klimatförändringarna, minskning av den digitala klyftan och minskning av hoten mot den biologisk mångfalden och ekosystem på land och i haven. Utöver vetenskapliga och tekniska samarbetsprojekt måste det internationella samarbetet med utvecklingsländer även omfatta kapacitetsuppbyggnad inom vetenskap och teknik (t.ex. i fråga om infrastrukturer, mänskliga resurser, forskningspolitik, nätverk av forskare och forskningsinstitut). Forskare i dessa länder kommer på så sätt att få möjlighet att bidra till lösningen av lokala, regionala och globala problem och till den ekonomiska och sociala utvecklingen. En förbättrad forskningskapacitet kommer även att uppmuntra forskare att delta i den internationella konkurrensen om vetenskaplig excellens och öka incitamenten att fortsätta att basera sin forskningsverksamhet i utvecklingsländer.

I fråga om Afrika kommer inriktningen för EG:s och medlemsstaternas gemensamma insatser att ligga på genomförandet av EU:s och Afrikas gemensamma strategiska partnerskap som

⁹ CREST-rapport 1207/07, 13.12.2007.

¹⁰ SEK (2008) 434, Europeiska unionens råd 9907/08, 27.5.2008.

lades fast på toppmötet i Lissabon 2007¹¹. Det särskilda partnerskapet mellan Afrika och EU om *vetenskap, informationssamhället och rymden* vilar på erkännandet av att vetenskap, teknik och innovation är väsentliga för att utrota fattigdom, bekämpa sjukdomar och undernäring, stoppa miljöförstöring, bygga ett hållbart jordbruk och skapa ekonomisk tillväxt i Afrika. Endast om den vetenskapliga och digitala klyftan överbryggs kan Afrika självt hantera dessa utmaningar.

Uppbyggnaden av kapacitet omfattas normalt av utvecklingspolitiken och dess finansiering, och instrumenten på områdena vetenskap och teknik måste därför i större utsträckning stämma överens med och komplettera andra instrument och program för yttre åtgärder och bistånd på både gemenskapsnivå¹² och medlemsstatsnivå. Om tredjeländerna är införstådda bör en målinriktad användning uppmuntras av sådana kapacitetsuppbyggande instrument och program inom vetenskap och teknik. Komplementaritet med andra finansieringsorgan, inklusive de internationella finansinstituten, och globala forskningsinitiativ (t.ex. den rådgivande gruppen för internationell jordbruksforskning) måste också eftersträvas. En förutsättning är att de politiska aktörerna i utvecklingsländerna blir mer medvetna om vilken betydelse vetenskap och teknik har för en bättre livskvalitet. Särskild vikt bör fästas vid att främja jämställdhet mellan kvinnor och män och underlätta den privata sektorns investeringar i vetenskap och teknik i utvecklingsländerna.

Medlemsstaterna och EG måste genomföra strategiska forskningsprioriteringar på ett samstämigt och samordnat sätt. För närvarande använder sig enskilda medlemsstater av bilaterala avtal och nationella program för samarbetet med tredjeländer. Även EG understöder strategiskt samarbete med viktiga tredjeländer, i synnerhet inom ramen för EG:s bilaterala avtal om vetenskap och teknik¹³. Dessa avtal har inom sjunde ramprogrammet förstärkts med särskilda instrument till stöd för genomförandet och ett målinriktat tillvägagångssätt (t.ex. genom särskilda internationella samarbetsåtgärder och samordnade ansökningsomgångar). Ett utbyte av information om framtida initiativ inom ramen för dessa avtal möjliggör ett närmare samarbete mellan EG och medlemsstaterna.

Ett biregionalt tillvägagångssätt i förhållande till grupper av länder (t.ex. Asean och Afrikanska unionen) skulle vara fördelaktigare än att stadigt öka antalet bilaterala EG-avtal om vetenskap och teknik. En sådan biregional dialog kan emellertid inte vara effektiv utan en regional struktur som har förmågan att säkerställa samordningen med och inom gruppen av länder och som kan spela en ledande roll när det gäller att lägga fast vetenskapliga och tekniska prioriteringar och forskningsfinansiering. På längre sikt skulle en sådan politisk dialog kunna leda till biregionala avtal om vetenskap och teknik. Med de nu löpande INCO-Net-projekten inom sjunde ramprogrammet läggs grunden för sådana biregionala plattformar samt för ett nytt tillvägagångssätt för medlemsstaternas och tredjeländers deltagande i arbetet med att identifiera vilka vetenskapliga och tekniska områden som ska prioriteras i framtiden.

Om det inte är motiverat med omfattande bilaterala eller biregionala avtal om vetenskap och kommer EG att se till att den vetenskapliga och tekniska aspekten stärks inom ramen för

¹¹ ec.europa.eu/development/eu-africa-summit-2007

¹² Dessa är följande: instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA), Europeiska utvecklingsfonden (EUF), instrumentet för utvecklings-samarbete (DCI), det europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet (ENPI).

¹³ www.ec.europa.eu/research/inco

eventuella andra partnerskaps- och samarbetsavtal som EG och dess medlemsstater ingår med tredjeländer.

Medlemsstaterna och kommissionen bör

- tillsammans identifiera och komma överens om prioriteringar för ett vetenskapligt och tekniskt samarbete med viktiga tredjeländer, om ett samarbete tillför ett klart mervärde för Europa när det gäller att möta viktiga globala utmaningar och delta i gemensamma initiativ; detta bör när så är möjligt ske i enlighet med den strategi som läggs fram i kommissionens meddelande ”Gemensam programplanering för forskning – Samverkan för att bemöta gemensamma utmaningar mer effektivt”¹⁴ och i handlingsplanen i2010¹⁵ när det gäller IKT och mediepolitik,
- utbyta information om erfarenheter som gjorts och initiativ som planeras enligt bilaterala avtal om vetenskap och teknik samt främja ett effektivt nätverk av vetenskapliga rådgivare, IKT- och mediarådgivare från EG och medlemsstaterna, vid EG:s delegationer och medlemsstaternas ambassader i tredjeländer,
- säkerställa att strategierna för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete och utvecklingssamarbete stämmer överens och att finansieringsmekanismerna på EG-nivå (både medel från ramprogrammet och instrument för yttre åtgärder och bistånd) och på medlemsstatsnivå kompletterar varandra,
- stärka det vetenskapliga och tekniska samarbetet mellan EU och Afrikanska unionen genom genomförandet av det gemensamma strategiska partnerskapet mellan Afrika och EU och handlingsplanen, särskilt det åttonde partnerskapet om vetenskap, informationssamhället och rymden; detta kommer att kräva resurser från både EG och medlemsstaterna och ett aktivt deltagande av Afrikanska unionens kommission, regionala ekonomiska gemenskaper och relevanta offentliga och privata aktörer.

Europeiska kommissionen bör

- fortlöpande övervaka de olika instrumenten inom sjunde ramprogrammet så att det säkerställs att hela deras potential att främja det strategiska samarbetet med viktiga tredjeländer förverkligas,
- intensifiera det vetenskapliga och tekniska samarbetet, inklusive IKT, med avseende på regionala grupper av länder (t.ex. Asean och Afrikanska unionen), utveckla den politiska dialogen med ändamålsenliga regionala strukturer och förhandla fram biregionala avtal om vetenskap och teknik när detta är lämpligt,
- uppmuntra tredjeländer att införliva uppbyggnaden av sin vetenskapliga och tekniska kapacitet, med beaktande av aspekten om jämlikhet mellan könen, och användningen av IKT i sina nationella eller regionala vägledande program för EG:s yttre bistånd och samarbetsprogram,

¹⁴ KOM(2008) 468 slutlig, 15.7.2008.

¹⁵ KOM(2005) 229 slutlig, 1.6.2005.

- fortsätta att ge tekniskt stöd för politiken för informationssamhället till tredjeländer, baserat på erfarenheterna med sådana stödprogram och geografiskt målinriktade projekt, såsom @LIS för Latinamerika, EUMEDIS för Europa-Medelhavsområdet och EU-Asia IT&C för Asien.

2.2. Förbättrade ramvillkor för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete

• Hantering av vetenskapliga utmaningar genom globala forskningsinfrastrukturer

Gemensam uppbyggnad av och tillgång till forskningsinfrastrukturer är ett viktigt vetenskapsområde med en global dimension som passar särskilt bra för ett internationellt samarbete. Många vetenskapliga och tekniska discipliner kräver omfattande investeringar i infrastruktur för att stora vetenskapliga framsteg ska kunna åstadkommas.

Det finns goda exempel på att medlemsstaterna, EG, mellanstatliga forskningsorganisationer och tredjeländer arbetar effektivt tillsammans för att utveckla forskningsinfrastrukturer (t.ex. GEOSS och GEANT). GEANT är ett kommunikationsnät med hög kapacitet och hög hastighet som förbinder de europeiska nationella forsknings- och utbildningsnäten, ursprungligen förbundet med forskningsnät i industriländer (Nordamerika och Japan). Det har nu nya förbindelser till Kina, Indien, Latinamerika, Sydostasien, Nordafrika, Mellanöstern och Balkan. Denna utbyggnad tjänar forsknings- och utbildningssamarbetena i olika regioner i världen och har medverkat till att skapa plattformar för samarbete på många områden i dessa regioner och med Europa. Dessa initiativ kommer att byggas ut ytterligare under kommande år när det gäller varaktighet, geografisk täckning och innehåll.

Det finns emellertid behov av ett mer strukturerat förfarande för att tillsammans utveckla globala forskningsinfrastrukturer, däribland e-infrastruktur. I Europa har ESFRI¹⁶ inlett ett sådant arbete genom att lägga fast en europeisk strategi för nya forskningsinfrastrukturer som till sin natur redan är globala eller har potential att bli det.

På internationell nivå fortsätter diskussionerna om globala forskningsinfrastrukturprojekt som kräver internationellt samarbete för att kunna uppnås inom olika discipliner och forskningsområden (t.ex. LifeWatch om biologisk mångfald, projektet ICOS (Integrated Carbon Observation System) och det internationella radioastronomiprojektet SKA (Square Kilometre Array)).

Inom sektorn för IKT stöder EU tillsammans med USA, Australien och Japan utvecklingen av en global forskningsagenda för pålitlig infrastruktur, häribland utbyte av kunskap och bästa forskningspraxis, som ska se till att de nuvarande och framtida globala näten och infrastrukturerna blir stadigare.

Medlemsstaterna och kommissionen bör

- främja internationellt samarbete i storskaliga forskningsinfrastrukturer för att underlätta kostnadsdelning där detta är ändamålsenligt,
- utforska nya sätt att minska den digitala klyftan i utvecklingsländerna, bland annat genom offentlig-privata partnerskap,

¹⁶ Europeiska strategiska forumet för forskningsinfrastruktur, <http://cordis.europa.eu/esfri/home.html>

- delta i den tillfälliga arbetsgruppen med högre tjänstemän (bestående av representanter för G8-länderna och enskilda länder) och bygga vidare på arbetet i befintliga forum (t.ex. OECD:s Global Science Forum) för att fortsätta dialogen på detta område.
- stärka samarbetet om infrastruktur i IKT-sektorn som ett led i den globala forskningsagendan för perioden 2009–2010, med insatser för att samordna forskningspolitiken och politiken på andra områden,
- införliva frågor om säkerhet och tillit som prioriterade punkter i alla nuvarande och framtida dialoger om informationssamhället med tredjeländer och -regioner.

• Forskares rörlighet och arbete i globala nätverk

Forskarnas rörlighet är en viktig aspekt av det internationella vetenskapliga och tekniska samarbetet. Konkurrensen om de skarpaste hjärnorna är hård. I detta sammanhang är det av avgörande betydelse att europeiska forskare som arbetar i ett tredjeland fortfarande är en del av det europeiska området för forskningsverksamhet och därmed står till förfogande som en värdefull resurs både hemma och utomlands. På samma sätt måste forskare som kommer till Europa från tillväxtekonomier eller utvecklingsländer fortfarande ha möjlighet att bidra till utvecklingen i sina hemländer. Genom sådana förbindelser – via nätverk eller bidrag för att återvända hem – förverkligas ett omlopp av kunskap. Vidare bör möjligheten att upprätta gemensamma fysiska eller virtuella forskningslaboratorier mellan EU och tredjeländer stödjas.

Åtgärder vidtas nu¹⁷ för att säkerställa att forskare som arbetar inom EU får utmärkt utbildning, attraktiva karriärmöjligheter och att de inte möts av några hinder för sin rörlighet. Programmet Människor inom sjunde ramprogrammet erbjuder många möjligheter för forskares rörlighet mellan Europa och övriga delar av världen. När alla medlemsstater har genomfört paketet för ”forskarvisum”¹⁸ kommer det att bli enklare för forskare från tredjeländer att komma till Europa. Men mer kan och bör göras.

Medlemsstaterna och kommissionen bör

- fortsätta att – i nära samarbete med tredjeländer – utveckla nätverk för europeiska forskare som arbetar utomlands och för forskare i Europa som kommer från tredjeländer.

Medlemsstaterna bör

- införliva paketet för ”forskarvisum” (inklusive EG-rekommendationen om korttidsvisum för forskare) i sin nationella lagstiftning och säkerställa smidiga administrativa förfaranden för godkännandet av visum,
- utöka särskilda finansieringsmekanismer och/eller återintegreringsbidrag för europeiska forskare som återvänder till Europa och forskare från tredjeländer som återvänder till sina hemländer.

¹⁷ KOM 317 slutlig, 23.5.2008.

¹⁸ Rådets direktiv 2005/71/EG, EUT L 289, 3.11.2005, s. 15, Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 28 september 2005 (2005/761/EG), EUT L 289, 3.11.2005, s. 23.

Kommissionen bör

optimera befintliga EG-instrument för internationell rörlighet, inklusive programmet Människor inom sjunde ramprogrammet.

• Öppnare forskningsprogram

EG:s bilaterala avtal om vetenskap och teknik bygger på principerna om jämlikt partnerskap, gemensamt ägande, ömsesidig nytta, delade mål och ömsesidighet. Dessa principer har visserligen inte alltid tillämpats fullt ut, men man bör ha ömsesidig tillgång till forskningsprogram och finansiering för att den ömsesidiga nyttan av ett internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete ska främjas.

Sjunde ramprogrammet står öppet för partner från tredjeländer. Finansieringen är normalt begränsad till deltagare från länder som deltar i det internationella samarbetspartnerskapet¹⁹. Eftersom en öppen konkurrens främjar vetenskaplig excellens skulle stödet till samarbetsprojekt kunna utvidgas till att även omfatta forskningsorganisationer och forskare i industriländer utanför EU där även europeiska forskare får tillgång till finansiering.

Medlemsstaterna håller på att ta fram ordningar för finansiering för att underlätta det internationella samarbetet. Vissa börjar öppna dessa ordningar så att finansiering kan ges till FoU som bedrivs utomlands. Medlemsstaterna bör öka sina ansträngningar för att inleda forskningssamarbeten med tredjeländer på väl avgränsade forskningsområden och bemöda sig mer om att successivt öppna sina nationella ordningar (även vad beträffar finansieringen) på bestämda områden för länder som är redo att tillhandahålla en ömsesidig tillgång.

Medlemsstaterna och kommissionen bör

- intensifiera användningen av samordningsinstrumenten inom sjunde ramprogrammet (t.ex. ERA-NET-projekten) så att EG:s och medlemsstaternas resurser i högre grad läggs samman vid samarbete med tredjeländer.

Medlemsstaterna bör

- arbeta för att successivt öppna nationella forskningsprogram på väl avgränsade forskningsområden med viktiga tredjeländer och på ömsesidig basis; de bör utforma och genomföra gemensamma initiativ och program med tredjeländer där villkor som bygger på ömsesidighet föreligger i partnerländernas program eller kan införas i framtiden.

Kommissionen bör

- omsätta principen om ömsesidighet till regler om ömsesidig tillgång till offentliga forskningsprogram och samarbetsmöjligheter i EG:s bilaterala avtal om vetenskap och teknik med tredjeländer. Som en konsekvens bör den successivt införa finansiering för forskare från industriländer utanför EU vid ansökningsomgångar inom sjunde ramprogrammet, förutsatt att partnerländernas forskningsprogram innehåller motsvarande villkor.

¹⁹ Förordning (EG) nr 1906/2006 av den 18 december 2006.

- **Immateriella rättigheter**

God reglering av frågor som rör immateriella rättigheter är en viktig förutsättning för ett framgångsrikt och varaktigt internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete. Den främjar förtroende samt utbyte och användning av kunskap i forskningssamarbetet.

Denna reglering måste bygga på gemensamma principer och förfaranden som säkerställer ömsesidighet, likabehandling och ömsesidig nytta. EU och tredjeländer bör tillämpa ändamålsenliga regler och behandla varandras juridiska personer på samma sätt. Principer och förfaranden för hanteringen av immateriella rättigheter kommer att främjas genom bilaterala avtal om vetenskapligt och tekniskt samarbete, och en lämplig tillgång till forskningsresultaten för de minst utvecklade länderna kommer att underlättas.

- **Medlemsstaterna och kommissionen bör**

- globalt främja de principer som anges i rekommendationen och den därmed sammanhängande uppförandekoden om förvaltningen av immateriella rättigheter²⁰, även genom bilaterala internationella avtal om vetenskapligt och tekniskt samarbete som EG och medlemsstaterna ingår. De bör ytterligare utveckla dessa principer för att garantera rättvisa villkor av ömsesidig nytta för alla parter, varvid de minst utvecklade ländernas behov bör beaktas.

- **Standardförberedning**

Forskningssamarbetet på området IKT kommer särskilt att uppmärksamma frågan om inbördes avvikande standarder, eftersom dessa ofta är ett hinder för spridningen av teknik och försvårar samtrafik och samverkansförmåga.

Kommissionen bör

- stärka kopplingen mellan forskningsprogrammets resultat och standardisering, lägga större vikt vid internationellt samarbete kring industriforskning före marknadsintroduktion och på samarbete om standardförberedning utifrån öppna standarder.

3. GENOMFÖRANDE AV ETT VARAKTIGT PARTNERSKAP

Såsom anges i detta meddelande kommer EG och medlemsstaterna att behöva stärka sitt strategiska vetenskapliga och tekniska samarbete med viktiga partner i hela världen. Detta kan bäst åstadkommas genom ett starkt partnerskap mellan medlemsstaterna och EG. För närvarande finns det ingen bestämd institutionell ram för att bygga upp och organisera ett sådant partnerskap.

Det är därför mycket viktigt att

- medlemsstaterna, rådet och kommissionen förpliktar sig till det förslag till strategisk europeisk ram för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete, inklusive partnerskapet för åtgärder, som läggs fram i detta meddelande,

²⁰ K(2008) 1329, 10.4.2008.

- rådet identifierar en lämplig institutionell ram för säkerställande av ett effektivt genomförande av den strategiska europeiska ramen för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete, med hänsyn till de särskilda förhållanden som gör sig gällande i politiken om informationsområdet,
- rådet övervakar och följer upp framstegen när det europeiska området för forskningsverksamhet öppnas ytterligare internationellt samt vid behov överväger ytterligare åtgärder för att säkerställa att de föreslagna åtgärderna genomförs effektivt,
- Europaparlamentet ställer sig bakom en sammanhållen ram för internationellt vetenskapligt och tekniskt samarbete och fortsätter i nära samarbete med kommissionen att följa upp diskussioner om globala frågor, huvudsakligen inom Forumet för förvaltning av Internet.